

Oponentský posudek na diplomovou práci Tomáše Břicháčka „Princip subsidiarity v evropském právu“

Téma předložené DP je tématem exponovaným zejména v politické praxi některých členských států, meze jehož justiciability zasvěcená odborná veřejnost už víceméně akceptovala, nicméně také tématem, jemuž se poněkud překvapivě dostalo značné publicity v souvislosti s vypracováním Ústavní smlouvy EU. I když autor také uvažuje, nakolik byla tato publicita zasloužená i zda si téma mu projevenou pozornost udrží, cílem jeho zkoumání je znovu zjistit a potvrdit dosažený stav meziinstitucionálního dialogu a debaty v nauce evropského práva o principu subsidiarity. Počíná si při tom důsledně *lege artis*, když postupuje metodicky správně, z hlediska struktury přehledně, stylově srozumitelně, nevyhýbá se zásadním otázkám, konfrontuje různé názory a zaujímá vlastní hodnocení. Litovat lze v této rovině snad jen absence německých autorů - nejen proto, že někteří z nich bezpochyby patří k předním představitelům evropského ústavního práva (zvolené téma je konstitucionalistickým tématem *par excellence!*), ale zvláště pro jejich zvýšenou citlivost vůči tématu DP, která je dána zařazením subsidiarity mezi nepominutelná kritéria ústavnosti konání EU podle čl. 23(1) GG; nicméně, zastoupení jiných pohledů, zprostředkovaných autorovi zřejmě přístupnější francouzštinou a angličtinou, je dostatečně reprezentativní.

Ocenit je třeba autorovu snahu zachovat střizlivě kritický přístup, nesdílející ani nepřiměřená očekávání spojovaná s PS, ani nepodléhající apriorní skepsi či zavádějícím argumentacím, využívajícím odkaz na subsidiaritu jen jako zástupný problém. Na druhé straně, jeho despekt vůči podřazování tématu subsidiarity postulátu „better legislation“ (s. 43, 46, 66, 76 aj.), k němuž se uchyluje zejména Komise, není dostatečně podložen analýzou problému z jiné strany, než jakou nabízí pouhá vertikální dělba pravomocí (viz už projekt „Improving the Quality of Legislation in Europe“, T.M.C.Asser Instituut, The Hague 1998). Ani její vcelku zdařilé řešení v Ústavní smlouvě (dosaženo politicky „maxima možného“) se zřejmě opět neobejde bez interpretace Soudním dvorem, jehož „genetickým kódem“ - podobně jako u národních soudů s ústavními funkcemi - je bytostný odpor vůči snahám být zavlékán do legislativního uvážení zákonodárce. Zdánlivě bezvýchodnou situaci lze alespoň lépe vysvětlit, pokud ne vyřešit, na pozadí pojetí EU a členských států jako ústavního společenství, měřítkem demokratické legitimacy a legality jehož aktu prvořadě není rozhodovací úroveň, na které byl přijat, ale reálný přínos, jaký jeho přijetí znamená k naplnění očekávání jednotlivce coby prvotního zdroje veřejné moci, který části této moci svěřil jednotlivým úrovním. - Autorovo hodnocení jeho tématu v tomto kontextu by mne zajímalo.

K práci nemám zásadní věcné, nýbrž jen dílčí připomínky, a spíše podněty k další úvaze:

- Čl. 6(4) SEU (s. 20): jedná se o skrytou (další „flexibilní“) kompetenční normu? Ne-li, o co vlastně?
- Souhlasím, že PS není „obecným“; obecně ovšem: principy v Chartě základních práv nekonzumují jejich „alter-ego“ - původní obecní právní zásady ani nebrání jejich rozvoji judikaturou.
- Jak naložit s PS, pokud legislativní iniciativu mají členské státy (druhý a třetí pilíř)?
- Práce nezahrnuje jiný než legislativní rozměr PS (též s. 34). Neexistuje snad?
- Pozici Evropského parlamentu (s. 50, i 76) nelze ztotožňovat s pozicí Komise, neboť jeho legitimita je odlišná.

- Mezi „alternativní vize“ (s. 73-74) lze zařadit i námět na vytvoření „kompetenčního soudu“, tvořeného soudci Soudního dvora a národních vrcholných soudních institucí. Protiargumenty ukazují na úskali pokusů „soudit soudce“.
- Oddělování „rozhodnutí provést harmonizaci“ od „schopnosti ji provést“ (s. 75) se jeví jako řečnická otázka. Posouzení „míry nutné“ pro náležité fungování společného trhu podle čl. 3(1)h/ SES toho nevyžaduje.

Závěr: předložená DP svědčí o právnickém talentu jejího autora i vynaloženém úsilí k dosažení vytčeného cíle, což se mu i zdařilo. Hodnotím ji proto jako mimořádně dobrou a *doporučuji k ústní obhajobě.*

P.S. Svě teze autor obhájil již při úspěšném vystoupení v rámci symposia, pořádaného Výborem pro záležitosti EU Senátu PČR a Spolkem Všehrd na PF UK v březnu t.r.

V Praze 12. srpna 2007

JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc.
Jean Monnet Professor